

Anioły a wiara

„Oto Ja posyłam anioła przed tobą, aby cię strzegł w czasie twojej drogi i doprowadził cię do miejsca, które ci wyznaczyłem. Szanuj go i bądź uważny na jego słowa. Nie sprzeciwiaj się mu w niczym, gdyż nie przebaczy waszych przewinień, bo imię moje jest w nim.”

(Wj 23,20 – 21)

Anioły to duchowe istoty, które wysławiają chwałę i potęgę Boga, a także są Jego posłańcami do ludzi oraz ich opiekunami.

Słowo anioł wywodzi się z greki (na grecki bowiem zostało przetłumaczone hebrajskie słowo mal'akh) i oznacza posłańca, jednak do polszczyzny określenie to dostało się za pośrednictwem języka czeskiego.

Już w Babilonii i Egipcie wyobrażano sobie uskrzydłone zwierzęta z ludzkimi twarzami, które pełniły funkcję duchowych pośredników pomiędzy rzeczywistością, a zaświatami. Tamta koncepcja aniołów była jednak zgoła inna od współczesnej: istoty te zdolne do prokreacji odczuwały zarówno głód i pragnienie.

Chrześcijaństwo przejęło wiarę w anioły za sprawą judaizmu. W Starym Testamencie kilkakrotnie pojawiają się te tajemnicze byty (m. in. w psalmach – Ps 8, Ps 148). W Księdze Rodzaju Jakub stacza walkę z posłańcem Boga (Rdz 32, 15-33), a w Księdze Daniela anioł Gabriel wyjaśnia prorokowi jego wizję o baranie i koźle (Dn 8, 15-17). W Nowym Testamencie to anioł Pański oznajmił leciwemu Zachariaszowi, iż jego niepełna żona Elżbieta urodzi syna – Jana Chrzciciela (Łk 1, 11-13). Podobnie wysłannik Pana – Gabriel zwiastuje radosną nowinę Maryi (Łk 1, 26-38). Jezusa na Górze Oliwnej, tuż przed pojmaniem, umacnia posłaniec Ojca (Łk 22, 43). Wiadomość o zmartwychwstaniu Zbawiciela przybyłym do grobu kobietom również oznajmia anioł.

Choć o istocie tych bytów święte księgi nie mówią zbyt wiele, a według Ewangelii Mateusza nie posiadają one cech jednej płci (Mt 22, 30), to jednak najczęściej przedstawia się je z męskim ciałem. Także ich imiona mają męskie formy. Poza tym wskazuje się na to, że anioły stoją w hierarchii nieco wyżej niż ludzie, nie są jednak wszechwiedzące (Mt 24, 36).

Pod koniec czwartego stulecia Ojcowie Kościoła uznali, że są różne kategorie tych niebieskich istot. Święty Ambroży usystematyzował nawet chóry anielskie w zależności

od powierzonych im zadań, pełnionych funkcji i czynności.

Do najbardziej znanych aniołów należą: serafini (przebywający w pobliżu Boga w najwyższym chórze niebieskim, ich nazwa oznacza 'płonący'), cherubini (strzegą wstępu do Edenu, opiekują się ludźmi i zarządzają światem materialnym, stoją wysoko w hierarchii anielskiej, ich nazwa znaczy 'silni'), Gabriel (archanioł zwiastowania, miłosierdzia, zmartwychwstania, zemsty, śmierci i objawienia, patron filatelistów, pracowników łączności, pocztowców, dyplomatów, to on włada Rajem, jego imię znaczy 'wojownik Boży' lub 'Bóg jest moją siłą'), Rafał (archanioł zwany też Rafaelem, został stworzony w pierwszym dniu stworzenia, należy do grona siedmiu, którzy oglądają majestat Pański, jest patronem chorych, aptekarzy, lekarzy, pielgrzymów, wędrowców, podróżujących, emigrantów, uciekinierów, żeglarzy, policjantów i terapeutów, jego imię znaczy 'Bóg uzdrawia'), Michał (archanioł stojący na czele hufców anielskich, najważniejszy z aniołów, walczący z Szatanem, stróż chrześcijan, patron złotników, jego atrybutem jest ognisty miecz, dlatego bywa nazywany ognistym wojownikiem, jego imię znaczy 'któż jak Bóg').

Znaną, choć niechlubną grupą są też upadłe anioły. Za sprawą jednego z nich Satanaela, boskiego prokuratora doszło do wielkiego buntu. 1/3 wszystkich aniołów sprzeciwiła się Bogu i za karę została wypędzona z Nieba. Duma, pycha i wolna wola sprawiły, że istoty te, pomimo nakazu Pana, uważając się za lepsze od ludzi, nie chciały im służyć. Dzisiaj upadłe anioły najczęściej utożsamia się z diabłami i demonami. Podobno do dnia Sądu Ostatecznego mają snuć się po ziemi, a później zostać strącone do piekieł. Najśłynniejszymi z nich są Lucyfer i Szatan.

Anioły obok judaizmu i chrześcijaństwa są też ważnym elementem religii islamskiej. Wedle wierzeń muzułmanów stworzone z ognia nie tylko służą Panu, lecz także opiekują się ludźmi i spisują ich uczynki. Podobno Koran podyktował Mahometowi boski posłaniec Dżibril.

Pierwsze znane wizerunki aniołów widnieją na rzymskich wczesnochrześcijańskich katakumbach Priscilli. Pochodzą one najprawdopodobniej z połowy III wieku i co ciekawe, na nich istoty te przedstawione są bez skrzydeł. Późniejsze obrazy, ikony i malowidła na ogół uwydatniają już te charakterystyczne atrybuty. Motyw anioła nie jest jednak jedynie obiektem sztuki sakralnej. W kolejnych wiekach stał się dość żywotny i chętnie wykorzystywany na przestrzeni wieków (najczęściej, choć nie tylko, w kontekście scen biblijnych) przez różnych artystów w malarstwie, rzeźbie, literaturze czy filmie.